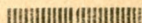

*А сьогодні я сплий, мов літом,
покінчив молодечі штукарства та герці,
погодився із Богом та світом
і знайшов досконалу гармонію в серці.*

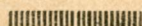
Богдан Ніжанковський.

На могилу друга.

*Оця могила тут: це, друже, Ти спочив.
Уже давно — тоді, як ніч горіла днем...
Я тямлю: Ти щодня в окопах говорив:
„Ми вічно будем жити — ніколи не пофрем!“*

*І Ти отут лежиш — зчорнілий хрест, вінок
й шум далеких піль вагітних в гриву збіж.
Ти не самотний тут — звідтам, де гурт хаток
приходять хлопчакі соняшні, босоніж...*

*Вони приходять тут — як нині я прийшов —
і так стають, як я, перед хрестом, вінцем
і Ти їм, як мені щораз говориш знов:
„Ми вічно дудем жити — ніколи не пофрем!“*

Антоан де Сен-Еззіпері *)

Нічний лет.

(З французької мови переклав І. Ч.)

Рівієр прийняв його:

— Ви оббрівували мене щодо свого останнього лету. Ви повернулись тоді, коли воздушні умовини були добрі: Ви були б передісталися. Ви боялись?

*) А. де Сен-Еззіпері це один з представників молодшої генерації фр. письменників, який відразу звернув на себе увагу здобуттям в 1931 р. Prix Féminin-и за свою повість „Vol de Nuit“ (Нічний лет). Його твір, це гімн духові величі, що наказує людям працювати, посвячуватись, бути взірцем для других. Визначний критик André Gide з вдовolenням підчеркнув добрі сторони того твору. З професії Еззіпері летун. Крім того написав він ще Courrier Sud.

Летун замовк. Поволі тер одну руку об другу. Потім підвів голову й глянув Рівієрові прямо у вічі:

— Так.

Рівієр у глибині душі жалував цього такого відважного хлопця, якого обняв страх. Летун пробував випрзвдуватися.

— Я не бачив нічого. З певністю, дещо далше... може... радіо-апарат інформував... Але лампа моєї кабіни впала і я вже не бачив своїх рук. Я почувався неначе на дні якоїсь велитенської пропасти, з якої важко добутиь. Тоді мій мотор став дрижати...

— Ні.

— Ні?

— Ні. Ми його щойно недавно перевірювали. Він досконалий. Але все, коли хтось застрашений, думає, що мотор дрижить.

— Хто не боявся би! Наді мною підносилися гори. Коли я хотів взяти гору, зустрів сильні вири. Ви знаєте, коли не бачиться нічого... вири... Замість піднятиь, я стратив сто метрів. Я вже не бачив гіроскопу, ні навіть манометрів. Мені здавалось, що мій мотор обнижував біг, що огрівається, що паде тиснення оливи... Те все в сутінку, немов у недузї. Побачивши освітлене місто, я справді зрадів.

— У вас за багато уяви. Йдіть.

І летун вийшов.

— — — — —
Рівієр заглибився у мягкім фотелі і рукою водив по своїому сивому волоссі.

„Це найбільш очайдушний з моїх людей. Те, що йому вдалось нині вечором є дуже гарне, але я його ще вратую перед жахом“.

Потім немов покуса безсилля прийшло йому на думку:

„Вистарчить пожалувати, щоби тебе любили. Я не жалую зовсім, навіть коли оправдую і бороню. Я хотів би все окружувати себе любовю і ніжністю людей. Лікар у своїм званні стрічає їх. Але це є діла, для яких працюю. Мені слід кувати людей, що їм служу. Як я розумію це загадочне право: вечір в моїй кімнаті, коли переді мною напрямні летів. Коли відійду, коли дозволю управильним подіям бігти своїм шляхом, тоді загадочно родяться випадки. Так, немов би лиш моя воля забороняла літакові розбитись у леті, або громовиці припинити летуна в дорозі. Я подекуди зачудований своєю владою“.

Роздумував теж:

„Цеможе і ясне. Так і огородник бореться постійно на своїй грядці. Важкість його руки засаджує примітивний лісок в землю, яка його годує постійно“.

Думає про летуна:

„Я врятую його перед жахом. Не з ним боротисьму, а з опором, що параліжом дотикає людей перед невідомим. Якщо вислухаю його і пожалую, коли його пригоду потрактую поважно, подумає, що повернувся з країни тайн і саме ця таємничість має очі жаху. Люди повинні, зійшовши в мрячну безодню, вийти з неї і казати, що нічого не стрінули. Людині слід сходити в саме серце глухої важкої ночі і навіть без тієї маленької лямпки шахтаря, що освітлює лише руки або щабель, але на ширину ramen відсуває невідоме“.

А всетаки у цій боротьбі мовчазна дружність у їхньому нутрі лучила Рівієра і летунів. Це ж люди того самого даху, які давали докази такого ж бажання побіди. Але Рівієр не памятав інших боротьб, зведених для здобуття ночі.

В офіціальних кругах побоювалися тіни цієї країни, як не-просліджених пралісів. Пустити машину, двісті кілометрів на годину, на бурю, мряку і перешкоди, в які ніч багата, не показуючи їх, видавалось їм очайдушністю, яку можна толерувати лиш у військовій авіації: покидається майдан в ясну ніч, бомбардується і повертається на цю саму площу. Але правильна служба резигнує з ночі.

„Для нас це, доказував Рівієр, питання життя або смерти, бо кожної ночі тратимо добуток придбаний в день залізницями і кораблями“.

Рівієр слухав зі знудженням розмов про білянси, забезпечення, а передусім про публичну опінію: „Опінія публична, відказував... нею правиться!“ Думав: „Що за пропаший час! Є щось... щось, що перевищає те все. Те, що живе, перевертає усе, щоб жити і творить, щоб жити, питомі собі права. Це не дасться заперечити“. Рівієр не знав коли, ні як торговельна авіація приступить до нічних летів, але годилось підготувати цю неминучу розв'язку.

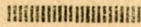
Пригадував собі зелені столики, за котрими, спершись на долоні, вислухував з дивним почуванням сили стільки закидів. Вони видавались йому порожніми, засудженими з гори життям. Був свідомий своєї власної сили, що зібралась у ньому як тягар: „Мій розум каже, що побіджу, — думав Рівієр. — Це природний вислід подій“ .Коли йому реклямовано досконалі розв'язки, що усу-

вали всякий риск: „Досвід родить права, — відповідав — знання прав ніколи не попереджає досвіду“.

По довгому році боротьби Рівієр побідив. Одні казали: „завдяки вірі“, інші „завдяки витривалости, сили ведмедів у поході“, але, після нього, далеко простіше тому, що стремів у добрім напрямі.

Любіть своїх підчинених, але не кажіть їм цього!

Aimez ceux, que vou commandez. Mais sans le leur dire!

М. Мальок.

Два доми.

(З англійської мови переклав І. Черкавський).

Наше оповідання починається, — як багато інших оповідань кінчиться — весіллям.

Мр. Стретферд, заможний банкир, справив два весілля цього самого дня, для своєї самотньої доні і сестрінниці. Щасливим мужем першої був Сер Франсіс Лестер, барон зі старого і визначного роду.

Чоловік останньої був нижчого стану — просто Генрі Вулферстен, людина, котрого майно „міра цього“ складалось з того, часто уявного доходу, „невеликого майна“, доданого до державного уряду, що давало кілька соток в рік.

Оба єони були на верху побіди: один забрав гарну дідичку, а другий приманчиву, але без посагу, сестрінницю Мр. Стретферда.

Зі звичайними квітневими сльозами обі молодіці розіхалися. Чвірка коней повезла Сер Франсіса і Лейді Лестер до осідку можних свояків; Генрі і Юніс Вулферстен поїхали скромно залізницею до спокійного хутора, де новий батько і сестри очікували сироти.

І так минув медовий місяць обом кузинам, різно, але скоро; бо однаково в доменах лорда, як і в розкішному осідку англійського шляхтича сяяв сонцем першої, молодої, щасливої любови.

По кількох тижнях дві пари поїхали до дому. Як мило звучить слово „наш дім!“ Як соняшний вид майбутніх літ відкривається перед очима образ спільних радощів і спільних турбот. Здавалось, що при таких вигодах не може бути тягару.

Сер Франсіс Лестер забув в щастю про свою гідність, коли підняв молоду дружину з мягко оббитого повозу і вів її до величавих сходів чудової палати між рядами домашніх, що були усміхнені, ввічливі та вбрані у білі ленти.

Рука в руку молода пара переходила розкішні кімнати, в котрих добірність смаку підносила велич багатства. Ізебел не чула змучення в подиві, а її муж слідив лише в її очах за за-